

Titulació	Tipus	Curs
Sociologia	OT	4

Professor/a de contacte

Nom: Dafne Muntanyola Saura

Correu electrònic: dafne.muntanyola@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

No hi ha prerequisits a considerar

Objectius

El curs de Sociologia de la Comunicació combina diversos objectius, dins del genèric de guiar els estudiants per fer una reflexió crítica i informada de la seva realitat comunicativa quotidiana.

En el pla teòric, un primer objectiu específic és introduir l'estudiant en les principals teories de la comunicació, l'origen de la disciplina i les escoles que s'han desenvolupat des de la sociologia, des dels clàssics a la contemporaneïtat. Segonm el pla de l'anàlisi empírica de la realitat comunicativa, s'estudia el paper i la lògica social dels principals mitjans i de les xarxes socials, entrant en com el procés de digitalització ha transformat la manera com treballem, consumim, aprenem i ens divertim. Tercer, s'explica la construcció social de les institucions que dibuixen de l'espai català de comunicació. Com assignatura amb una part important aplicada, un darrer objectiu específic és elaborar un treball d'intervenció vinculat amb el territori, en grup, en forma de Pla de Comunicació d'una institució real.

En definitiva, la introducció a les teories de la comunicació s'orienta a la posterior reflexió empírica sobre la importància social de la comunicació tant cara a cara com mediada, i tot posant un èmfasi particular en el paper dels algorismes informatius, els monopolis de les plataformes informatives i culturals, i el domini dels continguts audiovisuals. I tot l'après es posa al servei d'un treball pràctic de gestió comunicativa.

Competències

- Analitzar problemes derivats de l'aplicació de polítiques públiques i de situacions de conflicte reconeixent la complexitat dels fenòmens socials i de les decisions polítiques que afecten la democràcia, els drets humans, la justícia social i el desenvolupament sostenible.
- Aplicar els conceptes i els enfocaments de la teoria sociològica, especialment les explicacions de les desigualtats socials entre classes, entre gèneres i entre grups ètnics, a la posada en pràctica de les polítiques públiques i a la resolució de les situacions de conflicte.

- Avaluar la qualitat del propi treball.
- Avaluar les aportacions dels enfocaments sociològics a l'estudi de la cultura, l'educació, la interacció entre societat i medi ambient, la política social i el treball.
- Buscar fonts documentals a partir de conceptes.
- Comunicar de manera efectiva, mitjançant un nivell bàsic de llengua anglesa, les anàlisis bàsiques dels fenòmens socials.
- Demostrar que es comprenen els enfocaments de la teoria sociològica, així com els diversos vessants, interpretacions i el context històric.
- Descriure els fenòmens socials de manera teòricament rellevant i tenint en compte la complexitat dels factors implicats, de les seves causes i dels seus efectes.
- Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Avaluar la qualitat del propi treball.
2. Buscar fonts documentals a partir de conceptes.
3. Comparar els diferents enfocaments teòrics sobre la cultura.
4. Comparar la lectura dels fenòmens culturals des de diferents ideologies presents en la realitat social d'Espanya i de Catalunya.
5. Comunicar de manera efectiva, mitjançant un nivell bàsic de llengua anglesa, les anàlisis bàsiques dels fenòmens socials.
6. Definir els conceptes sociològics que interpreten els fenòmens culturals.
7. Definir els fenòmens socials subjacents a les polítiques i els conflictes culturals.
8. Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
9. Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
10. Discriminar les explicacions de les desigualtats culturals entre classes, entre gèneres i entre grups ètnics que aquests actors donen per descomptades.
11. Distingir els conceptes sociològics, així com els mètodes i les tècniques de recerca social comunament utilitzats per analitzar la cultura.
12. Distingir els conceptes sociològics sobre la cultura que adopten els actors implicats en aquestes polítiques i conflictes.
13. Explicar les interpretacions socials de la cultura d'acord amb aquests enfocaments.
14. Expressar els debats al voltant d'aquests enfocaments, pel que fa a la cultura.
15. Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.
16. Relacionar els conceptes, els mètodes i les tècniques utilitzats per analitzar la cultura amb els debats teòrics i metodològics generals.
17. Relacionar els debats entorn d'aquests enfocaments, referits a la cultura, amb el context històric en el qual han sorgit.
18. Relacionar els enfocaments teòrics amb els debats sobre l'ordre social i l'acció.
19. Relacionar les explicacions de les desigualtats culturals amb els debats teòrics i metodològics generals.
20. Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Continguts

L'assignatura segueix tres grans eixos d'anàlisi crítica de les interaccions comunicatives en totes les seves facetes:

- 1) Fonaments i debats clàssics de la comunicació,

2) Perspectives històriques sobre la comunicació com a problema sociològic

3) Enfocaments contemporanis sobre la digitalització en els diversos camps de producció cultural, artística i acadèmica.

El primer bloc emmarca la importància de comunicar en la quotidianitat. Es planteja un debat fonamental entre McLuhan i Mumford sobre el paper dels mitjans de comunicació, que serveix per introduir la reflexió crítica sobre les tecnologies comunicatives. S'analitzen els antecedents europeus i nordamericans de les teories de la comunicació, a partir dels conceptes de les multituds, l'opinió pública i la qüestió social. Es revisen escoles clàssiques com l'Escola de Chicago i la Mass Communication Research, i es connecten amb la recerca actual en mitjans digitals, plataformes i xarxes socials.

El segon bloc inclou les aproximacions de la Teoria Crítica i la comunicació com a mercaderia del materialisme cultural, així com la comunicació de l'art. La revisió de l'Estructuralisme i la semiòtica aporten eines per entendre la comunicació de la cultura, l'Escola de Palo Alto i la seva visió de la comunicació com a fenomen total, incloent-hi la multimodalitat comunicativa. Es treballen els Cultural Studies i la fenomenologia social dels esdeveniments comunicatius, i la pràgmàtica comunicativa, amb enfocaments de l'interaccionisme simbòlic, la teoria de l'etiquetatge i la etnometodologia.

El tercer bloc entra en la societat xarxa i la comunitat digital. S'aborden dilemes ètics i epistemològics vinculats a la intel·ligència artificial generativa, obrint la porta a una mirada contemporània i crítica sobre les eines digitals. També es treballa la crítica radical a l'atenció, mentre que es reflexiona sobre la privacitat, els biaixos i el control a les xarxes, amb exemples com la manipulació mediàtica i les narratives sobre el canvi climàtic. També s'inclouen exemples com la construcció social de Sant Jordi i l'observació crítica dels mitjans a Catalunya. Es reflexiona sobre la fabricació de l'opinió pública i es fa una introducció a la sociologia visual.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Sessions de presentació dels temes del curs	26	1,04	
Tipus: Supervisades			
Revisió individualitzada del portafoli de treballs realitzats	8	0,32	
Sessions de seminari	13	0,52	
Treball de grup derivats dels seminaris	13	0,52	
Tipus: Autònomes			
Estudi i lectura dels textos dels temes del curs	58	2,32	
Realització de preguntes crítiques	12	0,48	

El curs es desenvolupa a través d'unes classes teòriques, amb el suport d'uns textos de referència que estan a la bibliografia obligatòria de la guia docent. Les classes teòriques inclouran discussions a l'aula, afavorint des del primer moment una dinàmica participativa, però també amb l'objectiu d'aprendre a utilitzar el sistema conceptual que se'n derivarà. Aquestes classes estaran complementades amb un seminari setmanal en el qual es faran classes pràctiques amb metodologies molt diverses: joc de rol, derives urbanes pel campus, observacions i fotografia participativa, debats, etc.

Hi haurà exercicis escrits breus i exposicions orals. Es valorarà molt especialment la correcció comunicativa formal.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes compleixin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Presentació esborranys pla de comunicació	10	2	0,08	2, 8, 9, 15, 19
1. Realització d'un Pla de Comunicació d'una organització	30	12	0,48	1, 2, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 16, 20
2. Preguntes crítiques sobre les lectures	20%	4	0,16	1, 2, 7, 8, 13, 14, 15, 17, 18, 20
3. Examen escrit sobre les teories de la comunicació	40 per cent	2	0,08	1, 3, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19

L'avaluació continuada de l'assignatura es fonamenta en la participació activa als seminaris i en la formulació de preguntes crítiques, que permeten un seguiment constant del procés d'aprenentatge. Aquesta avaluació inclou tres components principals: les preguntes crítiques sobre les lectures obligatòries (20%), el treball grupal en forma de Pla de Comunicació (40%) i un examen final sobre les lectures i els continguts de les classes (40%). Per garantir un bon seguiment del treball grupal, es realitzaran dues tutories obligatòries -una entre febrer i març, i una altra a l'abril-, així com una presentació d'esborranys al mes de maig.

És imprescindible presentar totes les evidències per poder optar a l'avaluació continuada. No s'acceptaran entregues sense nom ni fora de termini. A més, cal tenir present que el plagi és un delictes i una falta greu d'honestedat acadèmica. El coneixement universitari es basa en la traçabilitat de les dades i de les fonts, i per això l'ús de la intel·ligència artificial (IA) no es considera adequat en les fases de construcció teòrica, formulació de preguntes de recerca, definició d'objectius, elaboració del model d'anàlisi, diagnòstic, recollida i interpretació de dades, ni en la redacció de resultats i conclusions. En canvi, sí que es pot fer servir la IA per trencar el gel a l'hora d'escriure, revisar formalment textos, fer resums, corregir codi, analitzar dades o revisar referències bibliogràfiques.

En qualsevol cas, l'estudiant haurà d'indicar clarament quines parts del treball han estat generades amb IA, especificar les eines utilitzades i incloure una reflexió crítica sobre com aquestes han influït en el procés i el resultat final. La manca de transparència en aquest aspecte es considerarà una falta d'honestedat acadèmica. El plagi o l'ús indegut de la IA comportarà una qualificació de 0 en l'evidència afectada, i si es repeteix, pot implicar un 0 en tota l'assignatura.

Finalment, es recorda que no està permès l'ús de mòbils, portàtils amb wifi, tauletes ni altres dispositius electrònics a l'aula.

Per accedir a la recuperació, cal haver estat avaluat prèviament en almenys dues terceres parts de la qualificació total. Les notes de camp i els lliuraments parcials del treball no són recuperables.

Els estudiants que optin per l'avaluació única hauran de comunicar-ho a la professora en el moment indicat i lliurar les preguntes crítiques (20%) i el pla de comunicació (40%) el mateix dia de l'examen (40%).

- Estudiants no avaluables. Quan es consideri que l'estudiant no ha pogut aportar prou evidències d'avaluació en l'acta es consignarà aquesta assignatura com a no evaluable. La guia docent ha d'establir els criteris per assignar un no evaluable.

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA BÀSICA I OBLIGATÒRIA

- Airoidi, Massimo. (2022). *The Machine Habitus. Towards a Sociology of Algorithms*. Polity Press.
- Bell, Julia. (2021). *Atención radical*. Barcelona: Alpha Decay.
- Benjamin, Walter. (1936/2021). *L'obra d'art en l'època de la reproductibilitat tècnica*. Barcelona: Edicions de la L Geminada.
- Bruns, Axel. (2019). *Are Filter Bubbles Real?* Polity Press.
- Castells, Manuel. (2002). *La galàxia internet*. Barcelona: La Rosa dels Vents.
- Cheney-Lippold, John. (2017). *We Are Data: Algorithms and the Making of Our Digital Selves*. New York University Press.
- Couldry, Nick, & Hepp, Andreas. (2018). *The mediated construction of reality*. Cambridge, UK: Polity Press.
- Eco, Umberto. (1968/2006). *Introducció. Apocalípticos e integrados*. Barcelona: Tusquets.
- Farkas, Johan, & Maloney, Marcus (Eds.). (2024). *Digital media metaphors: A critical introduction*. London: Routledge.
- Floridi, Luciano. (2023). *The ethics of artificial intelligence: Principles, challenges, and opportunities*. Oxford: Oxford University Press.
- Freud, Sigmund. (1921). *Group psychology and the analysis of the ego*. London: Penguin.
- Fuchs, Christian. (2024). *Social media: A critical introduction* (4th ed.). London: SAGE Publications Ltd.
- Gillespie, Tarleton. (2018). *Custodians of the internet: Platforms, content moderation, and the hidden decisions that shape social media*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Han, Byung-Chul. (2023). *La crisi de la narració*. Barcelona: Herder.
- Levi, Simona. (Ed.). (2019). *#fakeyou*. Barcelona: Raig Verd.
- Levi, Simona. (n.d.). *Digitalización democrática: Soberanía digital para las personas*. Barcelona: Rayo Verde Editorial.
- López Borrull, Alexandre. (2020). *Bulos científicos*. Madrid: Anaya.
- Muntanyola Saura, Dafne. (2014). Metodología(s): Perspectivas, prácticas y desafíos. Encrucijadas: Revista de Ciencias Sociales, 8, 18-56.
- O'Brien, Jodi. (2017). *Theproduction of reality: Essays and readings on social interaction* (6th ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE,
- Postman, Neil. (1990). *Divertim-nos fins a morir*. Barcelona: La Campana. (*Amusing Ourselves to Death*. Nova York, Viking Penguin, 1985)

Rius-Ulldemolins, Quim, & Pecourt, Juan. (2021). *Digitalización de la sociedad, creatividad y nuevas prácticas culturales. La sociología de la cultura en la era digital*. Valencia: Universitat de València (PUV).

Wajcman, Judy. (2016). *Time in the digital age*. Barcelona: CCCB.

Lectura recomanada per una visió històrica de les teories de la comunicació

Mattelart, Armand i Mattelart, Michèle. (1997) *Historia de las teorías de la comunicación*. Barcelona: Paidós, 1997

Lectures recomanades

Sobre comunicació:

Berrio, Jordi. (1990). *L'opinió pública i la democràcia*. Barcelona: Pòrtic.

Bourdieu, Pierre. (1997). *Sobre la televisió*. Barcelona: Edicions 62.

Boyd, Danah. (2015). *It's complicated. The social lives of networked teens*. Yale University Press.

Cardús i Ros, Salvador. (1995). *Política de paper. Premsa i poder, 1981-1992*. Barcelona: La Campana.

Castells, Manuel. (2002). *La galàxia Internet. Reflexions sobre Internet, empresa i societat*. Barcelona: Rosa dels Vents.

Castells, Manuel. (2003). *L'era de la informació: Economia, societat i cultura* (3 volums). Barcelona:

Generalitat de Catalunya. (Ed. original: *The Information Age: Economy, Society and Culture*. New Jersey: Blackwell).

Champagne, Patrick. (s.d.). *Faire l'opinion*. París: Seuil.

Chomsky, Noam. (1992). *Las ilusiones necesarias*. Madrid: Libertarias/Prodhufi.

Katz, Jon. (1997). *Virtuous reality*. Nova York: Random House.

Lacroix, Michel. (2005). *El culte a l'emoció. Atrapats en un món d'emocions sense sentiments*. Barcelona: Edicions La Campana.

Lippmann, Walter. (1932). *Public opinion*. Londres: Allen & Unwin.

Saperas, Enric. (1992). *Introducció a les teories de la comunicació*. Barcelona: Pòrtic.

Weber, Max. (1992). Para una sociología de la prensa. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas (REIS)*, (57), 251-259.

Wihbey, John P. (2019). *The social fact: News & knowledge in a networked world*. Cambridge, MA: MIT Press.

Journals:

[Visual Studies](#)

[Yearbook of Moving Images Studies](#)

[Journal of Visual Culture](#)

[Visual Methodologies](#)

Revistes

Trípodos

Anàlisis

Capçalera

Comunicació21.

TreballsdeComunicació. Societat Catalana de Comunicació (IEC)

Webs

Informació i regulació als Països Catalans:

[CAC \(Consell de l'Audiovisual de Catalunya\)](#)

Crítica informativa:

www.fair.org

www.medialens.org

Informació crítica:

[Media.cat Observatori Crític dels Mitjans](#)

[Reuters Institute](#)

Estudi i educació en mitjans:

<http://incom.uab.cat>

www.portalcomunicacio.com

www.aulamedia.org

Organismes control:

<https://fcic.periodistes.cat>

Programari

Qualsevol processador de textos

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Català	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Català	segon quadrimestre	matí-mixt